

Зовнішнє незалежне оцінювання 2014 року з української мови і літератури (1 сесія)

Зміст завдання та правильна відповідь	Відповідність завдання Програмі зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури
Частина 1 Українська мова	
1. <i>М'який знак</i> треба писати на місці обох пропусків у рядку обчислювал..ний прилад, дон..чине свято	Орфографія. Правила вживання м'якого знака
2. Синонімом до слова <i>головний є</i> <i>чільний</i>	Лексикологія. Синоніми
3. Правильно утворено форму кличного відмінка іменників у всіх рядках, ОКРІМ Олександрє, Дмитре, Юріє	Морфологія. Іменник. Відмінки іменників
4. Другий склад наголошений у слові <i>обранець</i>	Орфоепія. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Лексикологія. Фразеологія. Фразеологізми
5. Суфікс <i>-ик</i> має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ <i>історик</i>	Будова слова. Словотвір. Основні способи творення іменників
6. Неправильно побудовано речення Крим дуже сподобався поетові та присвятив йому багато віршів.	Синтаксис. Речення з однорідними членами
<p>Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.</p> <p>(1) На картинах неаполітанської <i>школи</i> без кінця старіється післяполудень, немов побачений крізь темну пляшку. (2) Потемніле сонце, здається, в'яне на очах у тих пропацих краєвидах, мов у переддень космічної <i>катастрофи</i>. (3) Старечі <i>світанки</i>, жовті, як пергамент, солодкі від мудрості, як пізні вечори! (4) Передполудні усміхаються хитро, як пожовклі старі книги. (5) День осінній, той старий пройдисвіт бібліотекар, який лазить у вицвілому халаті по драбинах, і куштує <i>конфітюри</i> всіх віків і культур!</p>	

7. Стиль тексту – художній	Стилістика. Стилї мовлення
8. У називному відмінку вжито в тексті іменник світанки	Морфологія. Іменник. Відмінки іменників
9. Вставне слово є в реченні другому	Синтаксис. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення
10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні п'ятому	Синтаксис. Розділові знаки в ускладненому реченні
11. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка походжає, щирість, їстоньки	Фонетика. Позначення звуків мовлення на письмі
12. Лексичну помилку допущено в рядку меморіальний пам'ятник	Лексикологія. Лексичне значення слова
13. Прикметники із суфіксом -ськ- утворюються від усіх іменників у рядку Карпати, матрос, чех	Орфографія. Правопис префіксів і суфіксів
14. Літеру e на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка стеж..чка, в..рховий, тр..мтіти	Орфографія. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів
15. Подвоєні літери на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка від..звеніти, зав..ишки, вікон..иця	Орфографія. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків
16. Префікс з- треба писати в обох словах рядка [с]сунути, [с]цілювати	Орфографія. Правопис префіксів і суфіксів
17. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка скромний, малий, солодкий	Морфологія. Прикметник. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий

<p>18. Прочитайте фрагмент телевізійного анонсу, у якому пропущено окремі слова. <i>У нашій програмі – цікаво про роботу кожного ... української економіки. Сьогодні спілкуємося з ... Петренком – експертом з оплати праці. Чи знаєте ви, що багато хто з наших ... має право на доплату за стаж, яка різниться в кожній із ... господарства?</i> Правильним є варіант послідовного заповнення пропусків коліщати, Ігорем, співгромадян, галузей</p>	Морфологія. Іменник. Особливості вживання та написання відмінкових форм
<p>19. Неправильно утворено форму першої особи однини в рядку їздити – їзджу</p>	Морфологія. Дієслово. Словозміна дієслів I та II дієвідміни
<p>20. Граматично правильне продовження речення «Купуючи мобільний телефон...» наведено в рядку не забудьте уточнити термін гарантії.</p>	Синтаксис. Просте ускладнене речення. Відокремлені додатки, обставини
<p>21. Граматичну помилку допущено в рядку наслідувати великому піаністу</p>	Синтаксис. Головне й залежне слово в словосполученні
<p>22. Пряму мову в реченні <i>Іван сказав: «Як і будь-якій людині, мені важливо знати, що про мене думають інші, як сприймають мої ідеї»</i> правильно передано непрямою мовою в рядку Іван сказав, що, як і будь-якій людині, йому важливо знати, що про нього думають інші, як сприймають його ідеї.</p>	Синтаксис. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою
<p>23. Прочитайте речення. <i>Як рожеві птахи (1) зашуміли (2) заспівали примороззю підкучерявлені очерети (3) і їхній пух полетів у святешну далечінь (4) де злегка поскрипував мороз (5) чи земля і на добрий сон вкладалося село.</i> Кому треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ 5</p>	Синтаксис. Розділові знаки в різних видах речень

24. Установіть відповідність між фразеологізмом і його значенням.		Фразеологія. Фразеологізми
до сьомого поту	тяжко	
на всю губу	заможно	
з притиском	суворо	
на чистоту	відверто	
25. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово). Дика груша (1) облита білим молоком, і в тому пахучому молоці, (2) що (3) стиха піниться, бджоли (4) неначе киплять.		Морфологія
(1) облита	дієприкметник (форма дієслова)	
(2) що	займенник	
(3) стиха	прислівник	
(4) неначе	частка	
26. Установіть відповідність між способом вираження підмета та прикладом речення з таким підметом.		Синтаксис. Граматична основа речення. Способи вираження підмета
іменник	І дивились на мене ті очі, як веселки, з-під маєва брів.	
прикметник, що переходить в іменник	Сміливі завжди мають щастя.	
дієприкметник, що переходить в іменник	І забуте в душі ожива.	
словосполучення	Ішли дві долі різними шляхами.	
27. Установіть відповідність між характеристикою речення та прикладом.		Синтаксис. Складне речення
складнопідрядне речення	Погода стояла тепла й сонячна, так що шибки на вікнах аж миготіли.	
складносурядне речення	Небо вже геть розмерзлося, і тепер його було видно наскрізь.	
складне безсполучникове речення	Сонце блищить і горить, гаї зеленіють, садки зацвітають.	
складне речення з різними видами зв'язку	Ти до мене прийшла не із казки чи сну, і здалося мені, що стрічаю весну.	

28. Установіть відповідність між видом підрядного речення та фрагментом складного речення.		Речення. Складнопідрядне речення, його будова. Основні види підрядних речень
означальне	Повела стежка в поле, де ...	
з'ясувальне	Я не маю наміру розповідати, що ...	
допустове	Ще не прийшла весна, хоч ...	
наслідку	Було тихо, так що ...	

Читання й аналіз тексту

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Степове Ельдорадо

(1–3) *Унікальний Великий Рижанівський курган, що на Черкащині, у 1996–1998 роках дослідили археологи. Досвідчені науковці не могли стримати захвату! Шар за шаром земля відкривала тасмницю поховання знатного скіфського воїна...*

I

(4–13) Славетний грецький герой Геракл на своїй колісниці мандрував неозорими степами Таврії. Якось уночі його коні зникли. У пошуках улюблених скакунів він дійшов аж до витоків Борисфену (так у давнину називали Дніпро). Тут чекала на нього зустріч із володаркою навколишніх земель, напівжінкою-напівзмією. Вона викрала Гераклових коней, аби змусити славетного мужа побратися з нею. У неймовірного подружжя народилися три сини. Лише після цього Діва-змія віддала коней і відпустила чоловіка. Залишаючи сім'ю, Геракл передав дружині свій лук і заповів: той син, який зможе натягнути його, успадкує землі цариці. Старші сини не змогли впоратися й були вигнані на чужину. Лише молодшому це вдалося. Звали його Скіф.

(14, 15) Так оповідав «батько історії» Геродот Галікарнаський. Утім справжня історія скіфського народу була ще цікавішою.

(16–19) *Під високим насипом кургану розташована поховальна камера, яка слугувала посмертною домівкою для вождя. Підземне приміщення розділяла навпіл глиняна перегородка. Одна половина камери нагадувала господарську комору, а в другій був похований великий вождь.*

II

(20–25) У I тисячолітті до нашої ери на степових просторах Євразії, від Монголії до Дунаю, почався рух – нескінченними шляхами потяглися кибитки, вершники, худоба. У Великому степу з'явилися нові господарі – кочовики скіфи. Спочатку вони мешкали в степах Причорномор'я, Прикубання та Північного Кавказу. Але природжені воїни не могли довго сидіти без діла. Тож скіфів потягло на південь, і в VII столітті до нашої ери вони здійснили низку походів до Ассирії.

(26–29) Поява з півночі хмар озброєних вершників вразила навіть досвідчених ассирійських вояків. Правителі вирішили залучити тисячні скіфські війська на свій бік. І скіфи уклали союз із Ассирією, а через кілька десятиліть просунулись аж до кордонів Єгипту і протягом наступної чверті століття панували в Передній Азії.

(30–33) Панування це закінчилося після того, як Мідія та Вавилон перемогли Ассирію. Похизувавшись своєю силою майже сто років, кочовики вирушили на захід і наприкінці VII століття до нашої ери вторглися на південь України, знищуючи й асимілюючи тамтешніх кімерійців.

(34–40) Зоряним часом Скіфії стало IV століття до нашої ери, коли на просторах Північного Причорномор'я під егідою кочових скіфів склалося могутнє об'єднання різних народів, у тому числі землеробських. На цей час припадає розвиток торгівлі з Грецією та виникнення великих постійних поселень. Могутність скіфської держави багато в чому була пов'язана з ім'ям царя Атея. Він розширив свої володіння на захід і вів тривалі війни з македонським царем Філіпом II, батьком Александра Македонського. Грізний правитель-воїн загинув у кривавому бою 339 року до нашої ери.

III

(41–49) Скіфи перевозили військові трофеї на батьківщину, а після смерті вождів клали разом із ними в могилу. Якими були багатства тих правителів, можемо уявити, розглядаючи знахідки з курганів. Дослідників вражала величезна кількість золотих виробів у курганах і рівень їх виготовлення. Найдужче скіфи полюбляли зображувати тварин, тому їхнє мистецтво має характерну назву – «звіриний стиль». Однаково реалістично виглядали й земні тварини, і фантастичні – хижі грифони та шляхетні крилаті коні. «Звіриний стиль» – це нескінченна кривава боротьба земних і фантастичних істот, така знайома і близька скіфському серцю постійна жорстока війна.

(50–56) Найвідомішою серед скіфських реліквій є пектораль, знайдена видатним українським археологом Борисом Мозолевським у кургані Товста Могила на Дніпропетровщині. У цій нашій прикрасі відображена скіфська модель світу: у нижньому ярусі – підземні крилаті тварини, а у верхньому – реальні земні люди, заклопотані буденними справами. У мініатюрних фігурках людей філігранно відтворені обличчя, одяг, м'язи... Можна навіть розгледіти отвір голки в руках кравця! Така майстерність напівдиких кочівників не могла не вражати тогочасні народи.

IV

(57–64) У житті кочівників найбільшою сімейною та родовою цінністю було домашнє вогнище. Саме його мала захищати богиня Табіті – аналог грецької Гестії. Її становище було навіть вищим, ніж верховного бога Папая («брат» грецького Зевса), якого кочовики вважали своїм прабатьком. Дружиною Папая була богиня землі Апі – та сама змієнога праматір скіфів, яка оженила на собі неприступного Геракла. Богиня плодючості Аргімаса – тотожність Афродіти. Особливе місце посідав бог грози і війни Арей. Тільки йому скіфи споруджували спеціальні вівтарі з хмизу, приносили в жертву коней, худобу і полонених.

(65–70) Найвідповідальніша робота археологів починається вже після закінчення розкопок. Ким був знатний небіжчик, похований з почесними й таємничими ритуалами? Комплексне дослідження поховання III століття до нашої ери дало підстави припустити, що тут був похований вождь скіфського об'єднання чи навіть номарх – керівник одного з лісостепових периферійних округів-номів, які з IV століття входили до складу Великої Північнопричорноморської Скіфії.

V

(71–78) Після смерті свого улюбленого царя Атея скіфи розгубилися. У 313 році до нашої ери македонський полководець Лісімах завдав кочовикам нищівного удару. Із заходу на них наступали фракійці й галати, а з-за Дону – сармати. Розміри величезної держави скоротилися до меж Криму та Нижнього Дніпра. Столицею «Малої Скіфії» став Неаполь Скіфський, руїни якого зараз можна відвідати на околиці Сімферополя. У III столітті нашої ери римський флот під командуванням Плавія Сільвана завдав скіфам жорстокої поразки. Справу довершили боспорські царі, алани й готи.

(79–85) Але й це ще не був кінець. Якось мисливці з войовничого племені гунів вистежували дичину на березі Меотійського озера (Азовське море). Раптом вони побачили чудового оленя, який увійшов у воду. Зачаровані, вони вирушили за ним і ... перейшли озеро через нинішню Керченську протоку. Так чарівний олень привів мисливців на скіфські землі. Гуни вирішили, що це було божественне провидіння. Більшість полонених скіфів вони принесли в жертву перемозі, а решту обернули в рабство.

(86, 87) Так у 375 році після гунського нашествия завершилася тисячолітня історія величних і грізних скіфів. Владні й жорстокі, вони стали жертвами собі подібних.

За Н. Михайловою, журнал «Міжнародний туризм»

29. Відомості про скіфів авторка черпає з писемних джерел Геродота Галікарнаського	Розвиток мовлення. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми
30. Напівжирний шрифт авторка використовує для відокремлення журналістської оповіді від наукового викладу	Розвиток мовлення. Текст. Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність
31. У тексті немає мікротеми перемоги скіфів над персами	Розвиток мовлення. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми
32. Відповідність грецьких і скіфських богів, згаданих у тексті, є правильною в усіх рядках, ОКРІМ Арей – Геракл	Розвиток мовлення. Текст як середовище функціонування мовних одиниць
33. Загальну думку автора про долю скіфів найкраще окреслює крилатий вислів Хто взяв меч, від меча й загине (Біблія).	Розвиток мовлення. Тема й основна думка висловлювання

<p>34. Беручи до уваги те, що слово «ельдорадо» (<i>El Dorado</i> іспанською – «позолота») означає «фантастично багата місцевість, яку розшукували іспанці, завойовуючи Південну Америку», доречним можна вважати тлумачення заголовка тексту, наведене в рядку загадкова країна казкових скарбів, яка існувала на території України</p>	<p>Розвиток мовлення. Текст як середовище функціонування мовних одиниць</p>
<p>35. Прочитайте перелік підзаголовків до частин тексту, пронумерованих римськими цифрами. <i>Сини Геракла. Скіфські держави. Степові піраміди. Останні століття.</i> У цьому переліку бракує підзаголовка до частини IV</p>	<p>Розвиток мовлення. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми</p>
<p>36. Запропоноване фото є ілюстрацією до рядків тексту 50–56</p>	 <p>Розвиток мовлення. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми</p>

Частина 2 Українська література	
37. Героїчну битву козацького війська проти татарських нападників зображено у творі «Ой Морозе, Морозенку»	Усна народна творчість. «Ой Морозе, Морозенку»
38. «Той, в кого совість як чистий кришталь», є ідеалом автора твору «Всякому місту – звичай і права»	Давня українська література. Григорій Сковорода. «Всякому місту – звичай і права»
39. Офіційно оформити своє «шляхетне» походження прагне герой твору «Мартин Боруля»	Література кінця XVIII – початку XX ст. Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»
40. «Красива, розумна, моторна і до всякого діла дотепна, – яке в неї добре серце, як вона поважає матір свою; шанує всіх старших себе; яка трудяща, яка рукодільниця» – так схарактеризовано героїню твору «Наталка Полтавка»	Література кінця XVIII – початку XX ст. Іван Котляревський. «Наталка Полтавка»
41. Заклик до українців «Обніміться ж, брати мої. / Молю вас, благаю!» є у творі «І мертвим, і живим, і ненарожденним...»	Література кінця XVIII – початку XX ст. Тарас Шевченко. «І мертвим, і живим, і ненарожденним. . .»
42. Образ безсмертного волелюбного народного духу, що «тіло рве до бою, / Рве за поступ, щастя й волю», створив Іван Франко	Література кінця XVIII – початку XX ст. Іван Франко. «Гімн»
43. «Зацвіте перша вишня у твоєму садочку, закує сива зозуля – я припливу до тебе, припливу не наймитом – вільним козаком, Катре!», – каже коханій дівчині герой твору «Максим Гримач»	Література кінця XVIII – початку XX ст. Марко Вовчок. «Максим Гримач»
44. «По одежі і по сивій бороді, скажуть би, піп, а по шаблюці під рясюю, по пістолях за поясом і по довгих шрамах на виду – старий козарлюга» – сказано про персонажа історичного роману	Література кінця XVIII – початку XX ст. Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»

<p>45. На картині зображено головну героїню твору Тараса Шевченка Тараса Шевченка</p>		<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Тарас Шевченко. «Катерина»</p>
<p>46. Прадавні гуцульські звичаї й обряди у своєму творі описав Михайло Коцюбинський</p>		<p>Література XX ст. Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків»</p>
<p>47. <i>«Пошли мені, доле, сили, уміння, талану, чого хочеш – тільки щоб я хоч що-небудь зробив таке, щоб народ мій у своїм титанічному труді, у своїх печалях, горестях, роздумах, ваганнях, – щоб народ мій усміхнувся!»</i> – сказав про свої творчі задуми Остап Вишня</p>		<p>Література XX ст. Остап Вишня. Місце і роль митця в літературному процесі</p>
<p>48. У рядках <i>О панно Інно, панно Інно! Я – сам. Вікно. Сніги... Сестру я Вашу так любив – Дитинно, злотоцінно...</i> провідним художнім засобом є асонанс</p>		<p>Література XX ст. Павло Тичина. «О панно Інно». Знати теоретико-літературне поняття <i>асонанс</i></p>
<p>49. <i>«Прославити завоювання міста українським елементом села»</i> – таке завдання поставив перед собою Валер'ян Підмогильний</p>		<p>Література XX ст. Валер'ян Підмогильний. «Місто»</p>

<p>50. <i>«Припливайте до колиски, лебеді, як мрії, / Опустіться, тихі зорі, синові на вій»,</i> – співає в колисковій пісні героїня твору Василя Симоненка</p>	<p>Література ХХ ст. Василь Симоненко. «Лебеді материнства»</p>
<p>51. Справжнє прізвище автора твору «Мартин Боруля» – Тобілевич</p>	<p>Література кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»</p>
<p>52. Дія комедії «Мина Мазайло» розгортається в Харкові</p>	<p>Література ХХ ст. Микола Куліш. «Мина Мазайло»</p>
<p>53. <i>...Шумлять щасливі води, І грає вітер навкруги, І голуби ясної вроди Черкають неба береги... –</i> так змальовано образ веселого світу в поезії «Молюсь і вірю...»</p>	<p>Література ХХ ст. Максим Рильський. «Молюсь і вірю...»</p>
<p>54. Рядки <i>Усі віки ми чуєм брязкіт зброї, були боги в нас і були герої, який нас ворог тільки не терзав! Але говорять: «Як руїни Трої».</i> <i>Про Київ так ніхто ще не сказав...</i> написано Ліною Костенко</p>	<p>Література ХХ ст. Ліна Костенко. «Маруся Чурай»</p>
<p>55. Екзотичну природу Уссурійського краю змалював Іван Багряний</p>	<p>Твори українських письменників-емігрантів. Іван Багряний. «Тигролови»</p>

56. Асоціацію українських письменників (АУП) створено в добу постмодернізму		Сучасний літературний процес. <i>Орієнтуватися</i> в основних тенденціях розвитку сучасної літератури; <i>знати</i> літературні угруповання 1980–1990-х років, найвизначніших представників літератури. <i>Визначати</i> найхарактерніші ознаки постмодернізму
57. Установіть відповідність між назвами двох творів одного автора.		Давня українська література. Література кінця XVIII – початку XX ст. Література XX ст.
«О слово рідне, орле skutий!..»	«Чари ночі»	
«Енеїда»	«Наталка Полтавка»	
«Заповіт»	«До Основ'яненка»	
«De libertate»	«Всякому місту – звичай і права»	
58. Установіть відповідність між письменником і висловлюванням про нього.		Література кінця XVIII – початку XX ст. Література XX ст.
Леся Українка	<i>«Письменниця революційно-демократичного напрямку кінця XIX – початку XX століття, учасниця загальнодержавного визвольного руху, полум'яний пропагандист ідей наукового соціалізму, вона оспівала “нащадків Прометея”, разом з ними своєю творчістю світила “досвітні огні” революції, здобувши від народу величні й славні імена Дочка Прометея і Співачка досвітніх огнів...»</i>	
Ольга Кобилянська	<i>«Талановита буковинська письменниця внесла в наше письменство новий тон, новий спосіб писання, узятий з новішої німецької літератури та філософії...»</i>	
Іван Котляревський	<i>«Він урахував те, що біля колиски нової української літератури були вічно свіжі джерела – римські класики, яких у нас тоді знали, читали в оригіналах, а бурсаки-семінаристи мали звичай перелицьовувати та пересаджувати їх на український ґрунт...»</i>	

Павло Тичина	<i>«Він став придворним поетом, бо не хотів розділити долю найближчих друзів, які в роки сталінських репресій загинули чи надовго зникли в таборах. Більшовики багато що могли йому нагадати. Хоч би й вірш “Пам’яті тридцяти”...»</i>	
59. Установіть відповідність між жанром і персонажем твору.		Література кінця XVIII – початку XX ст. Література XX ст.
повість	Іван Палійчук	
роман	Чіпка	
балада	Бондарівна	
комедія	Степан Боруля	
60. Установіть відповідність між персонажами того самого твору.		Література кінця XVIII – початку XX ст. Література XX ст.
Лушня	Чіпка	
Леся Черевань	Шрам	
Мартин Пушкар	Галя Вишняківна	
Мавка	Перелесник	
Частина 3 Власне висловлення		
61. Прочитайте наведений текст. <i>На формування особистості впливає багато чинників. Дехто впевнений, що особистість формують передусім походження й родинне виховання, сильний вплив чинять на неї також освіта та суспільство. Інші ж твердять, що визначальними в становленні особистості є зусилля самої людини, її здатність до самовдосконалення й повсякчасної внутрішньої роботи над собою. Які чинники мають переважати у вихованні особистості?</i> Викладіть Ваш погляд на цю проблему.		Розвиток мовлення